

אזכרה

ינואר 2020 / טבת תשע"פ

גיליון מס' 58

רח' קפלן 17, תל-אביב | טל. 03-6093476 | פקס. 03-6951310 | ת.ד. 23574 תל-אביב 6123402

МЫ ПОМНИМ

В Риге, Нью-Йорке и в Израиле отметили 78 лет массового убийства узников рижского гетто и Катастрофу евреев Латвии и Эстонии. Вот уже четвёртый год в центре Риги у памятника Свободы были зажжены свечи Памяти; траурная церемония с участием школьников состоялась на месте расстрелов в Румбуле; организация **Jewish Survivors of Latvia** провела свой «Изкор» в синагоге на East Side на Манхэтте-

не. Главное в этих церемониях, на мой взгляд, – участие наших детей и внуков. Всем нам следует приложить усилия, чтобы с каждым годом их было всё больше среди участников этих встреч.

Хочу поблагодарить 15 активистов Объединения – выходцев из Латвии и Эстонии, благодаря которым зал в Гиватаим был полон, как всегда!

Эли Валк, председатель Объединения

אנו זוכרים

רצח המוני של אסירי גטו ריגה וגם שואת יהודי לטביה ואסטוניה בכלל צוינו השנה בריגה, בניו יורק ובארץ. כ-300 נרות זיכרון, עמידות ברוח, הודלקו ליד פסל החירות בליבה של ריגה, עצרת בהשתתפות תלמידי בתי ספר נערכה באתר הרצח ב-Rumbula, ארגון אמריקאי **Jewish Survivors of Latvia** קיים התכנסות "יזכור" בביהכ"נ במנהטן. חשוב ביותר, לדעתי, שבכל האירועים הנ"ל השתתפו ילדים ונכדים שלנו. עלינו לטרוח שמספרם בטכסים יגדל משנה לשנה. ברצוני להודות ל-15 מתנדבי האיגוד, אשר השקיעו מאמץ לא מבוטל ע"מ שהאולם בגבעתיים יהיה מלא כמו בשנים הקודמות!

אלי ולק, יו"ר האיגוד

הנהלת האיגוד

יהושע אלישיב
פרופ' בן ציון ביילין
זאב גולדשמידט
יעקב גורדין
רמי גל
בתיא גמזו
אריה גרינמן
דב דביר
אליהו היימן
אליהו ולק
מרק טומשינסקי
ליאון לויטס
אפרים פרידלנד
אריה צנציפר
חנינה רוזנטל

לזכר נרצחים ב-Šķēde

יוצאי ליבאו התכנסו ב-15.12.2019 ליד האנדרטה לזכר הקהילה בבית העלמין בחולון, כדי לכבד את זכרם של יותר מששת אלפים בני קהילה, שנרצחו לפני 78 שנה על שפת הים הבאלטי. בנו של אסיר גטו ליבאו יעקב פייגרסון אמר קדיש.

Памяти жертв Шкеде

Как и каждый год, выходцы из Лиепайи собрались 15.12.2019 у памятника в Холоне, чтобы почтить память более шести тысяч евреев, расстрелянных 78 лет назад в Шкеде, на берегу Балтийского моря. Кадиш по погибшим сказал сын узника лиепайского гетто Яков Фейгерсон.

נרות הזיכרון והתקווה

הודלקו בעצרת בגבעתיים ב-4 בדצמבר

את הנר לזכר יהודי ריגה ולטביה כולה שנספו בשואה, הדליק ניצול גטו ריגה **מקסים קרן (Kramnikov)**. בגיל 15 הוא נכלא בגטו ואח"כ שרד מחנות הריכוז קייזרוולד, שטוטהוף ו-Magdeburg. אמו ושתי אחיות נרצחו ברומבולה, אביו נספה במחנה קייזרוולד באביב 1944. מקסים קרן עלה לארץ ישראל בפעילות "הבריחה". את מקסים ליוו הנכדים רן ו-אבי קרן.

Свечу в память евреев Риги и Латвии, погибших в Холокосте, зажёг **Максим Керен (Крамников)**. В 15 лет он попал в рижское гетто, выжил в лагерях Кайзервальд, Штутхоф и Магдебург. Мать и сёстры были убиты в Румбуле, отец погиб в лагере Кайзервальд весной 1944 г. Максим добрался до Палестины при помощи организации «Бриха».

Его сопровождали внуки Ран и Ави.

את הנר לזכר יהודי אסטוניה שנספו בשואה, הדליק **מר משה קפלן**, נצר למשפחות קפלן ו-Baksht. בני משפחתו של אביו, יעקב קפלן, נרצחו באסטוניה ב-1941. משפחת קפלן עלתה מאסטוניה ב-1968. משה תרם תרומה חשובה לשגשוגה וביטחונה של המדינה.

Свечу в память евреев Эстонии зажёг **Моше Каплан**, потомок семей Каплан и Бакшт. Родные его отца, Якова Каплана, были убиты в Эстонии в 1941 г. Моше и его семья прибыли в Израиль из Эстонии в 1968 г. Он внёс немалую лепту в строительство и оборону нашей страны.

את הנר לכבוד חסידי אומות העולם, הדליקה ד"ר **אינה מיכלסון** לבית פרידמן. בגיל 10 היא איבדה את ההורים וקרר בי משפחה רבים שנרצחו בריגה. חייה ניצלו בזכות מנהל בית היתומים מר Emils Resnais, אשר הסתיר אותה בבית היתומים. מר Resnais הוכר ב-1998 על ידי מוסד יד ושם כחסיד אומות האולם. את ד"ר אינה מיכלסון מלווה הנכד חגי.

Свечу в честь Праведников народов Мира загла **Д-р Инна Михельсон (Фридман)**. В 10 лет она осталась без родных, убитых в первые месяцы оккупации. Она спаслась благодаря Эмилю Реснайсу, скрывшего её в детдоме, которым он заведовал.

В 1998 г. Яд ва-Шем признал его Праведником народов Мира. Инну сопровождал внук Хагай.

הנהלת האיגוד מודה למחלקת האירועים של יד ושם בראשותה של גב' אסנת לוי ולאנשי היכל יהודי ווהלין אורי קלט ומוריס ממן אשר מזה שבע שנים עוזרים לנו לערוך עצרות יפות ומשמעותיות לזכר קורבנות השואה בלטביה ואסטוניה.

СВЕЧИ ПАМЯТИ И НАДЕЖДЫ

Были зажжены в Гиватаим 4 декабря

את הנר לכבוד החיילים היהודים שנלחמו בצורר הנאצי, הדליקו ויטאלי וד"ר בתיה Zorde. האבות שלהם אשר זורדה ואברהם-יצחק שיף לחמו בשורות הדיביזיה הלטבית של הצבא האדום. בין אלף חמש מאת יהודי לטביה שנפלו בשדה הקרב היו גם 3 דודים של בתיה, בני משפחה מ-Livany-Psavko.

Свечу в память евреев Латвии и Эстонии, воевавших с нацистами, зажгли **Виталий и Батья Зорде**. Их отцы Ашер Зорде и Авром-Ицхак Шиф воевали в рядах Латвийской дивизии. Родные Батьи из семьи Псавко погибли на фронте.

את הנר לכבוד כל אלה המנציחים את תולדות השואה והקהילות שלנו בכלל, הדליק מר **מרדכי דרויאן**. מזה עשר שנים הוא מקדיש זמן לעבודה בארכיון האיגוד בשפיים, מטפל במסמכים ובתמונות ובכך דואג לשמירת התיעוד החשוב! קרוביו - בני משפחות דרויאן ו-Skutel'sky הרבים - נרצחו ב-1941 בעיירה Varaklyany. (ראו עמ' 5). על מרדכי דרויאן התלווה בנו יעקב.

Свечу в честь всех, кто трудится для увековечения памяти о Катастрофе и её жертвах, зажёт **Мордехай Друян**. Десять лет он на добровольных началах обрабатывает фотографии и документы в нашем архиве в Шфаим. Многие его родные из семей Друян и Скутельских погибли в 1941 г. в Вараклянах. (См. стр. 5).

Его сопровождал сын Яков.

את הנר בשם בנינו ונכדינו, העומדים על משמר ארצנו ושומרים על זיכרון השואה, הדליקה רב"ט **שחף דביר**, נצר למשפחות גרינמן, דייטש, גולמן Gol'man ורמיגולסקי מריגה. סבא רבא שלה חיים גר למן היה אסיר גטו ריגה. 4 מבני משפחות אלו לחמו בשורות הדיביזיה הלטבית ושחף ממשיכה את השרשרת. מלווים אותה אביה דוד והוריו דב וטניה דביר.

Свечу Памяти от имени нашей молодёжи, сохраняющей память о Катастрофе и стоящей на обороне Еврейского Государства, зажгла **старший ефрейтор Шахаф Двир**, потомок рижан Гринман, Дейч, Гольман и Ремигольский. 4 члена этих семей воевали в Латвийской дивизии. Её прадед Хаим Гольман был узником рижского гетто.

Шахаф Двир сопровождали отец Давид и его родители Дов и Таня.

Правление Объединения благодарит отдел мероприятий Мемориального Института Яд ва-Шем во главе с Оснат Леви и работников Дома евреев Воыни (Гив'атаим) за помощь в проведении, уже седьмой год, церемоний Памяти евреев Латвии и Эстонии.

Награда Давиду Зильберману

Наш коллега и соратник Давид Зильберман награждён Орденом Трёх Звезд – одной из высших наград Латвийской республики. В решении капитула Ордена указыва-

ется, что награда присуждена ему как исследователю еврейского культурного наследия и истории Холокоста, автору книг в этой области. С начала 1960-х он собирал и издавал материалы о Холокосте, в первую очередь о Рижском гетто. Многим из наших читателей известны подготовленные им и переведённые с идиш воспоминания Фриды Михельсон, одной из двух узниц гетто, спасшихся в Румбуле. Д. Зильберман подготовил также рассказ второй женщины, пережившей Румбулу – Эллы Медалье, а также сборник воспоминаний о Янисе Липке, спасшем 50 евреев из гетто. Все эти книги имеются в архиве Объединения в Шфаим, а также в нашем

עיטור לטבי לשואה

ב-18 בנובמבר 2019 העניק נשיא לטביה החדש Egils Levits "אות שלשת הכוכבים", אחד מהעיטורים הגבוהים של רפ"ב לליקת לטביה, למהנדס דוד זילברמן. בהחלטת מינהל העיטורים נאמר, שהעיטור מוענק "לחוקר המורשת התרבותית היהודית ותולדות השואה ומחבר ספרים התחום זה". דוד החל לאסוף ולפרסם חומר על שואת יהודי לטביה עוד בריגה בתחילת שנות ה-60. הוא תרגם מידיש, ערך ופרסם זיכרונותיה של פרידה מיכלסון, אשר ניצלה מגיא ההריגה ב-Rumbula. הוא הכין גם סיפורה של Ella Medalje, הניצולה השנייה מאותו בור המוות וגם את לקט זיכרונות של ניצולי Lipke. ספרים אלה פורסמו ברוסית, אך הראשון והשני ישנם גם באנגלית בארכיון של האיגוד בשפיים.

דוד זילברמן היה בין לוחמי ציון בריגה, ואכן עלה ארצה ב-1971. לפני 15 שנה הוא הקים על חשבונו אנדרטה לזכר קורבנות השואה בעיירה Preili. מזה כמה שנים הוא עומד בראש הארגון **Jewish survivors of Latvia** בארה"ב. ברכות חמות לחברנו ועמיתנו דוד זילברמן עם קבלת העיטור הגבוהה.

офисе в Тель-Авиве.

Давид Зильберман был среди тех, кто активно добивался выезда из Риги в Израиль, куда приехал в 1971 г. 15 лет назад он на собственные средства установил памятник жертвам Катастрофы в его родном городке Прейли. Вот уже несколько лет он возглавляет Организацию **Jewish Survivors of Latvia**, объединяющую латвийских евреев в США.

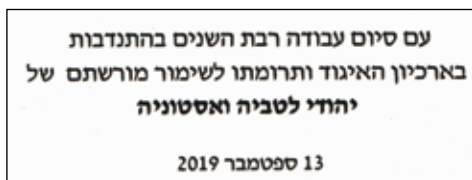
Поздравляем Давида Зильбермана с высокой латвийской наградой!

На фото: Президент Эгилс Левитс вручает 18.11.2019 награду Д. Зильберману

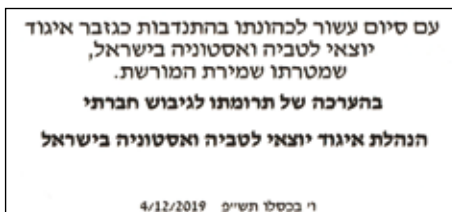
הנשיא היוצא של לטביה Vējonis Raimonds העניק ביוני 2019 לרב מרדכי גלזמן, רבה של קהילת חב"ד בריגה, מגן כאות הוכרה על שירותו המיוחד לטובת הקהילה היהודית בלטביה.

Президент Латвии Раймондс Вейонис вручает в июне 2019 г. почётную награду раввину ХАБАДа в Риге в знак высокой оценки его работы на благо еврейской общины Латвии и за заслуги в служении еврейской общине Латвии в течение последних 27 лет.

▲ 10 деревьев высажены в Иерусалимских горах в честь **Мордехая Друяна** в связи с завершением многолетней добровольной деятельности в архиве Объединения и его вклада в сохранении наследия евреев Латвии и Эстонии.

▲ 10 деревьев высажены возле Мишмар ха-Негев в знак признания вклада **Элика Геймана** в сплочение Объединения и в связи с завершением работы казначеем Объединения выходцев из Латвии и Эстонии.

תודה למתנדבים

כל העבודה של האיגוד שלנו, כל הפגישות, ההרצאות, הכינוסים, הסדורים והעצרות, מתבצעת ע"י המתנדבים. לציון 10 שנות ההתנדבות של מר מרדכי דרויאן ואליק היימן נטענו השנה עצים לכבודם ביערות קרן קיימת לישראל.

Спасибо волонтерам

Вся работа нашего Объединения, все встречи, поездки и мероприятия, о которых рассказывается в выпусках бюллетеня, проводится волонтерами. В этом году в знак признательности за многолетнюю работу в честь Мордехая Друяна и Элика Геймана были посажены деревья в лесах Еврейского Национального Фонда – *Керен Каемент ле-Израэль*.

דורות של יהודי לטביה בשרות צבאי Три поколения еврейских солдат

В редакцию «Эцлейну» поступил интересный фотомонтаж – три поколения еврейских солдат.

Беньямин Зильбер в форме латвийской армии, примерно 1937 г., Двинск;
Лейб Зильбер – офицер ЦАХАЛа 1988 г.
Ариэль Зильбер – рядовой ЦАХАЛа, 2000 г.
Честь и слава воинам семьи Зильбер!
Латвийские евреи воевали как в Латвии, так и в Красной Армии, а теперь их потомки охраняют еврейскую страну.
Спасибо авторам этого коллажа и д-ру Менахему Гордину, передавшему эту интересную фотографию.

למערכת "אצלנו" הגיע שילוב של 3 תמונות - שלושה דורות של משפ' זילבר מדווינסק.

בנימין זילבר במדי הצבא הלטבי בסביבות 1937
לייב זילבר - במדי קצין צה"ל - 1988
אריאל זילבר - חייל צה"ל - 2000

כל הכבוד לחייל העברי בעבר ובהווה!
יהודי לטביה נלחמו גם בלטביה, גם בש

וכעת צאצאיהם מגנים על מדינת ישראל.
תודה למעצבי התמונה המעניינת ולד"ר מנחם גורדין אשר
משר לזו אותה!

К 50-ЛЕТИЮ СО ДНЯ СМЕРТИ ИОСИФА КУЗЬКОВСКОГО

Художник Иосиф Кузьковский родился в Белоруссии в 1902 г. В 1945 г. он переехал в Ригу.

Одной из первых послевоенных работ была картина «Бабий Яр – последний путь». Несмотря на отрицатель-

ное и иногда даже враждебное отношение властей, в Риге он закончил работу над ней. Для того, чтобы заработать на жизнь, он создавал портреты вождей и руководителей партии и правительства, изображал советскую действительность.

Еврейская тема и особенно тема катастрофы всегда была очень важна для него. Он создавал все новые картины и портреты: «Не стойте, братья», «Восставшее гетто», «Хава нагила». Дом Кузьковских в Риге был местом встреч еврейской молодежи, здесь отмечались еврейский праздники. Сюда приезжали еврейские активисты из многих городов СССР. В 60-е годы Кузьковский включился в борьбу с советскими властями за право увековечения памяти погибших в Румбульском лесу.

В августе 1969 года Иосиф и Ольга Кузьковские репатрировались в Израиль. Иосиф был счастлив – наконец-то он сможет рисовать то, что близко его сердцу. Первая выставка была запланирована на февраль 1970. Но случилось непредвиденное. 4 января 1970

קוזקובסקי - 50 שנה לפטירתו

יוסף קוזקובסקי נולד בבלארוס ב-1902.

לריגה הוא עבר ב-1945. אחת העבודות הראשונות באותה תקופה הייתה התמונה "באבי יאר - הדרך האחרונה". למרות היחס העוין של השלטונות הוא סיים לצייר אותה, אך למחייתו צייר תמונות בנושאים סובייטיים - גיבורי עבודה ותרבות,

הישגים בתעשייה ובחקלאות, דיוקנים של מנהיגי המדינה והמפלגה.

הנושא היהודי תמיד היה חשוב לו. ביתו בריגה היה מוקד לשוחרי התרבות היהודית, משך אליו את הנוער היהודי המקומי. אצל משפחת קוזקובסקי ביקרו תדיר פעילים יהודים מכל ברית המועצות.

בתמונות בנושאים יהודיים - תמיד ניתן

למצוא את דמותו. באוגוסט 1969 עלתה משפחת קוזקובסקי לארץ. הוא היה מאושר - היו לו רעיונות ותוכניות. התערוכה הראשונה בארץ הייתה מתוכננת לפברואר 1970, אך הוא נפטר באופן פתאומי ב-4.1.1970.

התערוכה אכן נפתחה בבית האמנים בתל אביב, אך כבר ללא נוכחות האמן.

ב-1971 עבודתו העיקרית "באבי יאר - הדרך האחרונה" נרכשה על ידי הכנסת ומוצגת בקומת הממשלה.

ב-1983 הנפיק דואר ישראל בול ומעטפת זיכרון עם התמונה "באבי יאר".

אביבה ולק, רמת השרון

גודה יוסף קוזקובסקי נעדר בפתאומיות. עם זאת, תערוכת עבודותיו נפתחה במועד המתוכנן.

ב-1971 הציור «באבי יאר – הדרך האחרונה» הועבר למוזיאון תל אביב והוצג בחדר האמנות. ב-1983 הוצגו במוזיאון תל אביב שתי גרסאות של הציור, אחת בגודל מקורי ואחת בגודל קטן יותר.

אביבה ולק, רמת השרון

חנוכה בריגה ובטאלין

חנוכה בריגה ובטאלין

הדלקת חנוכיה בכיכרות מרכזיות בריגה הפכה למסורת. גם השנה הודלק נר ראשון של חנוכה בכיכר ליד בניין האופרה. תודה לכבוד הרב מרדכי גלזמן על העברת הצילומים.

Зажигание ханукальных светильников в центре столицы Латвии стало уже традицией. Как и в прошлые годы, самая большая ханукия была зажжена в первый вечер праздника, 22.12.2019 г., перед зданием Оперы.

Мы благодарны раввину Глазмону за эти снимки.

22 декабря президент Эстонии Керсти Кальюлайд приняла участие в церемонии зажжения первой ханукальной свечи, проходившей на площадке Еврейского общинного центра в Таллинне. В церемонии также приняли участие

председатель Еврейской общины Эстонии адвокат Алла Якобсон и главный раввин Эстонии Эфраим-Шмуэль Кот. А ранее, в тот же день, глава эстонского государства была почётным гостем Еврейской общины Эстонии. Г-жа Кальюлайд приняла участие в выпечке халы, послушала праздничную песню в исполнении воспитанников еврейского детского сада, а также стала обладателем почётного звания Посланика дней добрых дел 5780-го еврейского года – мероприятия, проводимого еврейской общиной в дни Хануки.

Эфраим Фридлянд, Рамат-Ган

הצילום: לשכה של נשיאת אסטוניה

Фото: Канцелярия президента Эстонии

ב-22 בדצמבר נשיאת אסטוניה קרטי קליוולאיד (Kersti Kaljulaid) השתתפה בהדלקת הנר הראשון של חנוכה, שנערכה ברחבת מתחם

הקהילה היהודית בעיר טאלין. בטקס החגיגי השתתפו גם יושבת ראש הקהילה היהודית של אסטוניה עו"ד אלה

יעקובסון והרב הראשי של אסטוניה רבי אפרים שמואל קוט. לפני כן, באותו יום גב' קליוולאיד הייתה אורחת הכבוד של הקהילה היהודית. הנשיאה השתתפה באפיית חלה, האזינה לקטע המוזיקלי בביצועם של חניכי גן הילדים היהודי וגם קייבלה את התואר "שגריר של מעשים טובים" לשנת תש"פ ("ימי מעשים טובים" נערכים על ידי הקהילה היהודית של אסטוניה בתקופת חג חנוכה).

Время работы офиса Объединения

(ул. Каплан, 17, комната 135, Тель-Авив)
Воскресенье, вторник: с 10:00 до 14:00
В иное время можно оставить сообщение на автоответчике.

Тел. 03-6093476, факс 03-6951310

שעות עבודה במשרדי האיגוד

רח' קפלן 17, חדר 135, תל-אביב
בימים א', ג' בין השעות 10:00 - 14:00
ביקור בשעות אחרות יש לתאם מראש.
ניתן להשאיר הודעה במשיבון.

טל. 03-6093476, פקס 03-6951310

כתובת למכתבים: ת.ד. 23574 תל-אביב 6123402

נא לא לשלוח דואר רשום / ПРОСЬБА НЕ ПОСЫЛАТЬ ЗАКАЗНУЮ ПОЧТУ

Семинар по истории евреев в Латвии

Семинар по истории евреев в Латвии проходил в начале декабря в Тель-Авиве. Лектор Яков Луфт рассказал на иврите о двух периодах нашей истории: с 1570 г. по 1918 и с 1918 по 1940. Яков отлично знает историю Латвии и евреев на этой земле. Его интересный рассказ был богат иллюстрирован слайдами. Организаторы сняли зал на 50 человек, но пришло около 70. Теперь рассматривается возможность провести такой

семинар, предназначенный, прежде всего для наших детей и внуков, в районе Хайфы и Беэр-Шевы.

לטבי, מבקר המדינה הראשון של לטביה וממנסחי החוק הפילי של המדינה. חיילים וקצינים יהודים לחמו על עצמאותה של המדינה החדשה. לזכר הנופלים הוקמה אנדרטה בבית העלמין שמרלי שבריגה. שמענו גם על העליה של יהודי לטביה לארץ ישראל וגם על הגירה ליעד מרוחק כמו דרום אפריקה. למדנו על חיי הקהילה התוססים שהתקיימו בלטביה העצמאית בין שתי המלחמות. חיים אלה נקטעו עם הכיבוש הסובייטי ב-1940 והגירוש לסיביר. הכיבוש הנאצי הביא כליה על הקהילה.

אנחנו, המארגנים, מבקשים להודות לחברינו יעקב לופט על היענותו וההרצאות המרתקות. תודה רבה לכל המשתתפים שהביאו איתם בני משפחה, חברים וצעירים בני דורות ההמשך. לאור דרישות מחברים רבים מהצפון והדרום, אנחנו שוקלים להרחיב את הסמינר גם לאזורים אלה. לפרטים נוספים, עיקבו אחרינו בפייסבוק ובעלון "אצלנו".

חניתה ויסמן-רוזנטל, חטיבת דורות ההמשך, חולון

סמינר אודות "תולדות יהדות לטביה"

הרעיון לקיום סמינר בנושא יהדות לטביה הועלה באיגוד לא פעם בעבר. אריה גרינמן, יעקב גורדין וחניתה ויסמן-רוזנטל, התנדבו למשימה לארגן אותו. לא היינו בטוחים מה תהיה מידת ההיענות, שהרי מדובר בהרצאות בנושאים היסטוריים ולא דווקא עכשוויים. היה חשוב למצוא את המרצה הנכון - מי שמכיר/ה את התחום היטב ויידע לעשות זאת בעברית, שכן קהל היעד שלנו בישראל הוא דוברי עברית, בני דורות ההמשך לעולי לטביה. שמחנו מאוד כאשר יעקב לופט, יליד טוקומס שלימד עברית עוד בלטביה הסובייטית בסוף שנות ה-80 ועלה בתחילת שנות ה-90 לישראל, הסכים להרצאות בנושא זה. הסמינר נערך בתל-אביב ב-2 וב-9 בדצמבר. הודעה על ההר

צאות המיועדות לדור ההמשך פורסמה בעלון "אצלנו" ובעמוד שלנו בפייסבוק. להפתעתנו הרבה, הגם שנרשמו כ-50 איש (ובהתאם לכך שוריין האולם), הגיעו לכל הרצאה כ-70 איש! האולם היה מלא ונאלצנו אף "לשאול" כסאות מאולמות שכנים. ההרצאות היו מרתקות. יעקב, שהוא ידען גדול בנושא, העביר בצורה מאוד מעניינת את סיפורה של הקהילה שלנו, שהוא למעשה סיפורן של שתי קהילות שנפגשות באדמת לטביה. היהדות "הגרמנית" של דוכסות קורלאנד במערב לטביה והיהדות דוברת אידיש שהתפתחה במזרחה של לטביה תחת שלטון פולני-ליטאי ואחר כך הרוסי. לודזה ורזקנה שבחבל לטגליה היו בקצה של "תחום המושב" היהודי שהוקם בסוף המאה ה-18 באימפריה הרוסית. לא נפקד גם מקומם של בני משפחות הסט"ם - היהודים המשתייכים לגירוש ספרד ואשר נדדו עד לחבלי לטביה של היום. להתייחסות מיוחדת זכתה גם קהילת יהודי ריגה. ראשניה שקיבלו "זכות ישיבה" במחוז, התגוררו ב"פרבר המוסקבאי" ורק לקראת המאה ה-20 התאפשרו מגורי יהודים ברחבי העיר.

שמענו על תרומתם של יהודים לכינונה של מדינת לטביה העצמאית ובראשם פרוץ פאול מינץ, מדינאי ומשפטן יהודי-

Дети Сибири – люди и книга

11 декабря историк и кинорежиссёр Дзинтра Гека встретила в посольстве Латвии в Тель-Авиве с израильтянами, которых выслали 1941 г. из Латвии в Сибирь, а

также с теми, кто родился в Сибири. В своё время она выпустила объёмистый двухтомник «Дети Сибири», где опубликовала интервью с сотнями людей, высланных советскими властями в Сибирь в июне 1941 г. На встрече в Тель-Авиве она представила сигнальный экземпляр сборника всех интервью с высланными евреями, в т. ч. с израильтянами, на русском и английском языках. На встрече был показан новый фильм Дзинтры Гека, посвящённый латышскому художнику и сценографу Курту Фридрихсону. Человек сложной судьбы, он был

ילדי סיביר – האנשים והספר

ב-11 בדצמבר 2019 נפגשה חוקרת ואשת קולנוע לטבית גב' Dzintra Geka בשגרירות לטביה בתל אביב עם שלושה ישראלים שגורשו ביוני 1941 מלטביה לסיביר ע"י הכובש הסובייטי. נוכחו גם 3 אנשים שנולדו בסיביר ליהודים מגורשים. לפני כעשור פרסמה גב' Geka שני כרכים עבי כרס "ילדי סיביר" ובהם ראיונות עם המגורשים שילדותם עברה בסיביר וביניהם כ-20 יהודים, ובתוכם ישראלים. מפגש השנה, כך גם הראיונות עם ישראלים לפני 12 שנה, אורגנו בעזרת האיגוד שלנו. הפעם גב' Geka הציגה ספר בו לוקטו ראיונות ברוסית ובאנגלית עם יהודים שגורשו. עותקים של לקט זה יהיו מוכנים בעוד 4 חודשים. במפגש בשגרירות הוקרן הסרט החדש של גב' Geka המוקדש לצייר הלטבי Kurts Fridrihsons.

осуждён в 1951 г. и провёл в Сибирских лагерях 5 лет. Следует отметить, что это уже третья встреча наших «сибиряков» с Дзинтрой Гека. Все встречи, а также интервью с высланными, были организованы нашим Объединением.

Сидят: вторая справа – Д. Гека, справа от неё Б. Гамзу, слева – Й. Едейкин, адв. Лев Натаревиц, Г. Натаревиц.

Стоят: второй слева М. Таубин, посол Латвии в Израиле Э. Гавеле, проф. Б. Бейлин, А. Зальцман

Более 800 друзей на нашей странице

К концу 2019 г. более 800 человек записались на страницу Объединения в Фейсбуке. На этой странице размещаются сообщения и вопросы по темам, представляющим интерес для членов Объединения – история наших общин, память о Холокосте, жизнь евреев в Латвии и Эстонии, встречи и семинары, проводимые Объединением. Большинство постов – на иврите, хотя многим добавляется русский перевод.

Предлагаем читателям рекомендовать наш Фейсбук детям и внукам, дабы и они стали частью виртуального пространства евреев из Латвии и Эстонии.

ריים מכל סוג שהוא וגם לא התבטאויות פוליטיות. הדגש שלנו הוא על שימור הרוח והמורשת של קהילותינו. אנו מבקשים מכל הקוראים של גיליון זה – אנא הפיצו את דבר קיום קבוצת הפייסבוק שלנו בין הילדים והנכדים. הצטרפו אלינו ויחד נבנה גם במרחב הווירטואלי את קהילת יוצאי לטביה ואסטוניה בישראל.

חניטה ויסמן-רוזנטל, חולון

למעלה מ-800 חברים בפייסבוק שלנו

לקראת סיומה של שנת 2019, הגענו ל-800 חברים בקבוצת הפייסבוק של "איגוד יוצאי לטביה ואסטוניה בישראל".

בקבוצה זו אנו מעלים נושאים וידיעות שיש בהם עניין לחברינו. מטבע הדברים, מאחר שאנו פונים לקהל הישראלי ובהם ילדי העליות, "צברים" ובני ביתם, רוב הפוסטים מועלים בד"כ בעברית. עם זאת, יש גם לא מעט פוסטים דו-לשוניים ואף בשפות המקור – לטבית, רוסית, אסטונית. שפה נוספת שלעיתים נוכחת היא האנגלית – שכן זו השפה שבה יוצאי לטביה בחו"ל, דור שני, דוברים, כמו גם הישראלים.

בין הנושאים שעולים בקבוצה שלנו – אקטואליה, הקשר של יוצאי הקהילות בישראל עם היהודים בארצות המוצא, זיכרון השואה, ציונות, חינוך יהודי ועברי, ההיסטוריה של הקהילות היהודיות בארצות המוצא שלנו, החיים היהודיים הקהילתיים, תרומתם של אישים מקרב הקהילה לכינונה וביסוסה של מדינת ישראל, ארועים, שמירת הקשר בין יוצאי הקהילות וכל מה שיכול לעניין את בני דורות ההמשך. כל מי שהוא חבר בקבוצה, יכול להעלות לדיון כל נושא שיש לו קשר לנושאים לעיל. בקבוצה שלנו לא תמצאו פרסומים מסחריים.

Фотоархив узника Сиона из Риги

Фотоархив узника Сиона из Риги – на хранении в Национальной библиотеке Израиля

В 1944 году семнадцатилетний Иосиф Шнайдер был мобилизован в Красную Армию – в Латвийскую дивизию. Когда выяснились масштабы трагедии, постигшей евреев, Иосиф решил отдать себя делу самообороны и защиты евреев. После демобилизации в 1951 году он окончил курс инструкторов снайперской стрельбы. По возвращению в Ригу он организовал некий кружок снайперов, в котором было около 70 человек. На самом деле, Иосиф под видом «снайперской стрельбы» обучал своих друзей-евреев самообороне. Они готовились защищать евреев, собиравшихся на праздники, и в других ситуациях. Вместе с этим Иосиф и его друзья стали работать над сохранением и развитием еврейской культуры. Уже в 1955 году Иосиф Шнайдер начал получать от сотрудников израильского посольства учебники иврита, газеты, молитвенники и религиозные принадлежности.

Шнайдер работал в фотомастерской в центре Риги, и со всех концов СССР еврейские активисты приезжали туда под видом клиентов и получали от него материалы, которые распространяли по всему Советскому Союзу. В 1957 эти материалы фигурировали в обвинительном заключении по обвинению Иосифа в сионистской деятельности. В этом о документе было все, вплоть до подготовки угона судна с целью добраться до Израиля и планирования убийства президента Египта Насера. Шнайдер был осужден на 4 года лагерей.

Слух о Шнайдер как фотографе разошелся по лагерю. Один из надзирателей, которому поручили документи-

ровать жизнь в лагере, втихую договорился со Шнайдером, что тот обучит его фотографии и за это Иосиф сможет сделать 2 кадра на каждой фотопленке. В результате Иосиф сумел сфотографировать политических заключенных-евреев и спрятать негативы в рамке зеркала.

В лагере в Мордовии он познакомился со многими сионистами, связь с которыми продолжалась и после

צילומים של אסיר ציון מריגה

אוסף צילומים של הצלם, הצלף והפעיל הציוני מריגה נתרם לארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי

בשנת 1944 התגייס יוסף שניידר, יליד ריגה בן 17, לצבא האדום והתחיל שירותו בדיוויזיה הלטבית.

חויות המלחמה וגילוי ממדי השואה לאחריה גרמו ליוסף להקדיש את חייו לנושא ההגנה היהודית. בשנת 1951, בתום שירותו הצבאי התמחה ברובה צלפים וסיים בית הספר למאמני קליעה. בעיר מולדתו ריגה אירגן שניידר קבוצה שמנתה כ-70 איש למועדון ירי אשר היה למעשה כיסוי. ובמסווה של אימון בקליעה ספורטיבית, הכשיר שניידר את החברים היהודים להגנה עצמית. חברי הקבוצה שניתן לה כינוי "נקמה", התכוננו

צילום של אימוני הירי, יוסף שניידר - שני מימין

Снайперский кружок. Иосиф Шнайдер – второй справа

להגן על ריכוזים יהודיים בחגים ובכל עת שיעלה הצורך. עם השנים היה יוסף לאחד מפעילי ציון מרכזיים בריגה. זה סימן את שניידר ואת חבריו כגורמים חתרניים בעיני המשטר הקומוניסטי.

בשנת 1955 יצר שניידר קשר עם אנשי שגרירות ישראל במוסקבה וקיבל מהם ספרי לימוד עברית, סידורים ועיתונים ישראליים דוגמת 'במחנה'. שניידר עבד במעבדה לצילום במרכז ריגה. סטודיו זה שימש לו גם מקום מפגש לפעילות מחתרתית. אנשי קשר ופעילים ציוניים מרחבי ברית המועצות היו מגיעים אליו במסווה של לקוחות, מקבלים מיוסף חומר הסברה ציוני ויוצאים להפיץ אותו בקהילותיהם. כשדפקו על דלתו סוכני ק.ג.ב וערכו חיפוש בביתו ב-23 באפריל 1957 – חומרים אלה שימשו כביסס להאשמת יוסף שניידר בפעילות אנטי-סובייטית.

בתום כארבעה חודשי מעצר וחקירה, נשפט שניידר לארבע שנות מאסר עם עבודות פרך במורדוביה. בין האשמות שהועלו במשפט היה ניסיון לחטוף אנייה סובייטית כדי להימלט למדינת ישראל, ואף הכנות לרציחתו של נשיא מצרים גמאל עבד אל-נאצר. בבית הכלא הכיר שניידר פעילים ציונים רבים שלאחר שחרורם שמרו על קשר וסייעו בהקמת תאים ציוניים בחי ברית המועצות.

◀ יוסף שניידר כאסיר ציון, מחנה 7 מורדוביה, ברית המועצות, 1960
Узник Сиона Иосиф Шнайдер, лагерь №7, Мордовия, 1960

освобождения. Так была создана сеть подпольных сионистских групп по всему Союзу.

После освобождения из лагеря в 1961 году Иосиф продолжил заниматься еврейскими делами. Он уезжал из Риги в другие города и документировал оскверненные еврейские кладбища и могилы в Латвии, Кишиневе, Одессе, Москве, Минске – до и, главное, – после Шестидневной войны. Эти негативы ему тоже удалось переслать в Израиль.

В 1969 году семья, когда семья Шнайдер получила,

שניידר ודב שפרלינג במחנה העבודה מורדוביה
Иосиф Шнайдер и Дов Шперлинг в мордовском лагере

наконец, разрешение на выезд в Израиль, Иосиф передал эти фотографии работнику посольства Израиля. В Вене он получил все свои фотографии.

В Израиле Иосиф работал в отделе научно-криминальной экспертизы израильской полиции, жил в Гив'ат-Зееве.

Иосиф скончался в июне 2006 г. Рижане, для которых он был примером и наставником, всегда будут помнить его.

Все фотоснимки Иосифа Шнайдера были переданы его сыном Ури в Центральный архив еврейского народа при Национальной библиотеке в Иерусалиме. Любовь Шнайдера к фотографии обогатила этот архив, и теперь можно ознакомиться с фотодокументацией подпольной сионистской деятельности в Латвии и во всем СССР в 50-е и 60-е годы прошлого века.

По материалам **Хен Малул** в блоге
Национальной библиотеки Израиля

לאחרונה נתרם הארכיון האישי של יוסף שניידר על ידי בנו, אורי שניידר, לארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי. אהבתו הגדולה של שניידר לצילום העשירה את ארכיון זה רבות, ובעזרת אלבומי התמונות שבארכיון נוכל לשחזר חלק מהפעילות המחתר-ציונית שהתקיימה בלטביה בפרט, וברחבי ברית המועצות בכלל, בשנות ה-50 וה-60 של המאה הקודמת.

מבוסס על הכתבה של חן מלול בבלוג הספרייה הלאומית

שניידר (ראשון מימין) עם אסירים נוספים במחנה
Шнайдер (крайний справа) с другими заключенными.
Слева от него – москвич Давид Хавкин

וסף שניידר – מדריך לירי
Иосиф Шнайдер – инструктор по стрельбе

השמועה על יכולות הצילום של שניידר נפוצה במחנה העבוי דה. אחד הסוהרים, שקיבל משימה לתעד את המחנה כרת עם שניידר עסקה בחשאי: שניידר ילמד אותו לצלם ובתמורה יזכה להשתמש בשני פריימים של כל סרט צילום. בזכות עסקה זו הצליח שניידר לתעד את האסירים הפוליטיים היהודיים ואת החיים במחנה העבודה הסובייטי. את התמונות החביא בתחתית כפולה של מראה.

גם אחרי שהשתחרר בשנת 1961 המשיך שניידר בפעילות ציונית קדחתנית. על אף היותו אסיר פוליטי לשעבר, הסתכן שניידר ועזב את ריגה לתקופות ממושכות. הוא נסע ברחבי ברית המועצות ותיעד בין השאר קברים יהודים שחוללו בלטביה, בקייסלינג, באודסה, במוסקבה ובמינסק לפני ובעיקר אחרי מלחמת ששת הימים – גם את התשלילים האלה הצליח להבריח לישראל.

בשנת 1969, לאחר שאושרה לבסוף עלייתו ארצה, העביר שניידר את התמונות מהמחנה לגורם ציוני, ככל הנראה לאיש השגרירות הישראלית. בווינה, דרכה היו עולים לישראל, קיבל את התמונות בחזרה, והעלה אותן יחד עם בני משפחתו ארצה.

ПРАВЛЕНИЕ БЛАГОДАРИТ ЧЛЕНОВ
ОБЪЕДИНЕНИЯ ЗА ПОЖЕРТВОВАНИЯ

אנו מודים לחברינו אשר העבירו תרומות
לפעילות האיגוד

Гольдман Маша

Иерусалим

Шлозберг Эла

Петах-Тиква

867 שק.

₪ 867

מאשה גולדמן

ירושלים

אלה שלזברג

פתח תקווה

לזכר דודתינו צייטה שלוסברג (1933, דואגבפילס - 2019, ירושלים). מגולי סיביר.

Памяти нашей тёти Цейты Шлозберг (1933, Даугавпилс - 2019, Иерусалим). Из высланных в Сибирь.

**18 выходцев из Карсавы
и их потомки**

3600 שק.

Целевое пожертвование
на уход за кладбищем
и местом расстрела в
Карсаве

Передано по назначению

18 יוצאי עיירה קרסבה

וצאצאיהם

₪ 3600

תרומה ייעודית לטיפול בבית
עלמין בעיירה ובאתר הרצח
לידה

הסכום נמסר למבצע

עבודות בעיירה

הארכיון ההיסטורי של האיגוד Исторический архив Объединения

Находится в учебном центре Шфаим
(100 метров к югу от торгового центра)

Открыт по воскресеньям и средам
с 10:00 до 13:00

Посещение в иные дни следует согласовывать
по телефону: 09-9596532 (есть автоответчик)

או בדוא"ל: arch.shfayim@gmail.com

נמצא בשפיים (כ-100 מ' דרומה מהמרכז המסחרי)
יש לשים ב-WAZE בית החינוך המשותף חוף השרון

פתוח לקהל בימים א' ו-ד'

בין השעות 10:00 - 13:00

ביקור בימים אחרים יש לתאם

בטל' 09-9596532

(ניתן להשאיר הודעה במשיבון)

ПРАВЛЕНИЕ БЛАГОДАРИТ ВСЕХ,
КТО РЕГУЛЯРНО ПЛАТИТ ЧЛЕНСКИЕ ВЗНОСЫ
Чек на 150 שק. просьба присылать по адресу:

₪ 150

**הנהלת האיגוד מודה לחברים המשלמים
דמי חבר באופן סדיר**

נודה לכם אם תשלחו צ'ק ע"ס 150 ש"ח לכתובת:

איגוד יוצאי לטביה ואסטוניה בישראל • ת.ד. 23574 תל-אביב 6123402

Можно также перевести эту сумму на счет

כמו כן ניתן לשלם בהעברה בנקאית (כולל באינטרנט)

1021123 в банке Леуми, филиал 806

לח-ן 1021123 בבנק לאומי, סניף 806

и сообщить об этом в офис по адресу:

latest@bezeqint.net

ולהודיע על כך למשרד בדוא"ל:

или по телефону: 03-6093476

או בטל': 03-6093476

אצלנו - בטאון איגוד יוצאי לטביה ואסטוניה בישראל • גיליון מס' 58 • ינואר 2020 • טבת תשע"ב

המערכת: אלי ולק, חניטה ויסמן-רוזנטל, אביבה ולק • דוא"ל: latest@bezeqint.net

עימוד ועריכה גרפית: איליה לוברסקי

יוצא לאור בתמיכת ועידת התביעות ועיריית תל-אביב

